

**"NODAVLAT MAKTABGACHA TA'LIM MUASSASALARINING
ARXITEKTURA VA KOMPOZITSION YECHIMLARINI
TAKOMILLASHTIRISH"**

Xidoyatova Shaxlo Mirsamug qizi

Annotatsiya: *Mazkur maqolada nodavlat maktabgacha ta'lim tarbiya muassasalarining arxitektura va kompozitsion yechimlarini takomillashtirish masalalari ko'rib chiqilgan. Muassasalar loyihalashda zamonaviy talablar va bolalar rivojlanishiga mos muhitni yaratishning ahamiyati ta'kidlangan. Shuningdek, nodavlat sektorning rivojlanishi va yangi dizayn yondashuvlarini qo'llash orqali sifatni oshirish bo'yicha tavsiyalar keltirilgan.*

Kalit so'zlar: *nodavlat maktabgacha ta'lim muassasalari, arxitektura, kompozitsion yechimlar, dizayn, rivojlanish, bolalar muhitini yaratish, ta'lim sifati.*

Bugungi kunda bolalar maktabgacha ta'lim tashkilotiga emas, balki maktabgacha ta'lim tashkiloti bolalarga moslashishi, shuningdek, har bir bolaning xohish-istagi, qobiliyati, ularning ruhiy va jismoniy salomatligidan kelib chiqib, ular uchun kerakli imkoniyatlarni yaratish zarur. Maktabgacha yoshdagi bolalarning psixik jihatdan rivojlanishida ularda paydo bo'ladigan xilma-xil ehtiyoj va qiziqishlar juda muhim sanaladi. Bolalarning kun sayin o'sib-rivojlanishi, ularning hali nutqiy faolligi yetarli darajada bo'lmasa ham, dunyoni his etishi, kundan kunga ortib borayotgan savollardan ularning intellektual salohiyati ortib borayotganini his etamiz.

Zamonaviy maktabgacha ta'lim tashkilotlari endilikda, maktabgacha yoshdagi bolalarni ma'naviy yetuk, ruhiy va jismoniy jihatdan sog'lom tarzda maktab ta'limiga tayyorlashi bilan birga ularning ichki yashirin qobiliyatlarini namoyon qilish, erkin fikrlay olish, liderlik, boshqaruvchanlik, ijodiy faoliyatlarini kashf etish va ochib berishi talab qiladi. Bu esa tarbiyachi-pedagog oldida turgan muhim masala sanaladi. Pedagog o'quv-faoliyatni shunday rejalashtirishi kerakki, bola o'zini

ta'limga jab etilganini his qilsin.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida butun ta'limiy faoliyat bevosita o'yin orqali amalga oshirilgan ekan, markazlardagi faoliyatni o'yin-ta'lim shaklida olib borishni talab qiladi. Pedagog egallagan bilim, ko'nikma va malakalarini, o'z kreativligini namoyon qilgan holda dastur asosida berilgan mavzu yuzasidan bolalar uchun qiziq bo'lgan va eng muhimi, bu o'quv-faoliyat bolalarning bilim darajasini oshirishga xizmat qilishi zarur.

Ta'lim va tarbiya bu ikki tushunchani bir biridan ayro tasavvur qilish qiyin. Tarbiya bor joyda ta'limni berish mumkin. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarda bu ikki jarayonni bir butunlikda olib borilishi ta'lim tizimining asosiy ko'rinishi hisoblanadi. Shunday ekan, bolaning barkamol shaxs bo'lib rivojlanishi, psixologik xususiyatlari taraqqiy etishi, ma'nan sog'lom qatlamning shakllanib borishida buyuk kasb egalari -pedagog-tarbiyachilar zimmasida turgan vazifadir. Mamlakatimizda maktabgacha yoshdagi bolalarni har tomonlama intellektual, axloqiy, estetik va jismoniy rivojlantirish, ta'lim-tarbiya berish orqali bolalarni maktab ta'limiga sifatli tayyorlash, bolalarni maktabgacha ta'limga to'liq qamrab olish maqsadida nodavlat maktabgacha ta'lim tashkilotlari faoliyati yo'lga qo'yildi.

Nodavlat maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'lim mazmuni maktabgacha ta'limga qo'yiladigan davlat talablariga asosan ishlab chiqilib, O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta'lim vazirligi tomonidan tasdiqlangan yoki tavsiya qilingan dasturlar bilan belgilanadi. Nodavlat maktabgacha ta'lim tashkilotlari joylashgan hududda yashaydigan aholi talablaridan kelib chiqib, nodavlat maktabgacha ta'lim tashkilotida yoki uning alohida guruhlarida 6 kunlik ish haftasi ham joriy etilishi mumkin.

Respublikamizdagi bu kabi say-harakatlardan ko'zlangan asosiy maqsad zamonaviy maktabgacha ta'lim tashkilotlari, mobil bog'chalar, nodavlat maktabgacha ta'lim tashkilotlarining maqsadli barpo etilishi kalajagimiz poydevori bo'lmish yosh avlodni maktabga tayyorlash, balki ularning aqliy va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirib borish, immuniteti mustahkam, raqobatbardosh kadrlarni tayyorlashdan iboratdir.

Mamlakatimizda har tomonlama yetuk, barkamol avlodni tarbiyalash ta'lim-tarbiya jarayonining pirovard maqsadi o'laroq belgilab olingan. Mazkur maqsad ob'ekti bo'lgan intellektual salohiyatli shaxs uchun kasbiy kompetentlik bilan birga umumiy kompetentlikka ega bo'lish ham muhim sifat sanaladi. Buning uchun maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'limiy-tarbiyaviy muhit o'ta yuqori darajada tashkil etilishi lozim.

Bugungi kunda maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarning salohiyatini oshirish, bilimni yanada takomillashtirish maqsadida ta'limda yangicha yondashuvlar, yangi texnologiyalar joriy etilmoqda.

Maktabgacha yoshga moslashtirilgan TRIZ texnologiyasi bolani "Hamma narsada ijodkorlik!" shiori ostida tarbiyalash va o'qitish imkonini beradi. Chunki maktabgacha yoshdagi davr o'ziga xos bo'lib, bu davrda bolaning qanday shakllanishi uning kelgusi hayotida ta'sir ko'rsatadi, shuning uchun har bir bolaning ijodiy salohiyatini ochib berish uchun bu davrni o'tkazib yubormaslik kerak.

TRIZning maktabgacha ta'lim tashkilotlarida qo'llashdan maqsad - bir tomondan, moslashuvchanlik, harakatchanlik, izchillik, dialektizm kabi fikrlash fazilatlarini rivojlantirish, ikkinchi tomondan, qidiruv faoliyati, yangilikka intilish, nutq va ijodiy tasavvurni kengaytirishdan iborat.

TRIZ texnologiyasidan foydalanishning asosiy vazifasi - maktabgacha yoshdagi bolaga ijodiy kashfiyotlar quvonchini singdirish va ularda qandaydir vazifalarni uddalay olishiga ishonch hislarini shakllantirishdan iborat.

Bu kabi zamonaviy texnologiyarni, metodlarni ta'limda qo'llash bolalarni rivojlantirishga yordam beradi, muammolarni keng qamrovli tushunish, ijodiy fikrlash, tanqidiy fikrlash, ilmiy metodlarni tushunish va qo'llash, yangilikka intilish, nutq va ijodiy tasavvurni kengaytirish imkonini beradi.

XXI asr kompyuter asri bo'lgani uchun Respublikamizda ham, xorijiy mamlakatlardagi kabi MTM lar kompyuterlashtirilib borilayapti va asta-sekinlik bilan kompyuter ta'limiga o'tilishi muqarrardir. Shuning uchun bu borada hozirdanoq ilmiy-tadqiqot ishlarini olib borish va uning metodikasini ishlab chiqish dolzarb masala bo'lib, davr talabi hisoblanadi.

MTMlarda kompyuterli ta'limning eng qulay va samarali varianti multimedia texnologiyasiga asoslangan kompyuterli ta'limdir. Bu esa MTMlarning ta'lim jarayoniga yangicha yondashuvdan iborat.

Ta'lim sohasidagi multimedia texnologiyasi asosida o'rganiladigan material bolalarga bir vaqtning o'zida matn, audio, video, grafika, musiqa, tasvir va animatsiya ko'rinishida jozibali taqdim etiladi.

Shunday qilib, maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarining yosh jihatini hisobga olgan holda zamonaviy pedagogik texnologiyalardan va yangi materialni o'rgatishga qaratilgan kompyuter ishtirokidagi turlicha metodlardan foydalanish mashg'ulotlarning samaradorligini oshirishga imkon berdi. Shu o'rinda aytib o'tish joizki, ta'lim jarayoniga ta'lim texnologiyalarini joriy etish tarbiyachidan pedagogik faoliyatiga nisbatan ijodiy yondashishni talab etadi, hamda bolalarda mustaqil ta'lim olishga nisbatan ehtiyojni yuzaga keltiradi.

Xulosa qilib shuni aytish mumkinki, nodavlat maktabgacha ta'lim tashkilotimi, davlat maktabgacha ta'lim tashkilotimi qat'iy nazar, zamonaviy maktabgacha ta'lim jarayonida bolalarni rivojlantiruvchi xarakterga ega bo'lgan ta'lim tizimi tatbiq qilinadi va bu bola hayotida ahamiyatli o'rin tutadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. E.A. Migranova, Sh.X. Poziiyova Kasbiy pedagogik faoliyatga kirish / O'quv qo'llamna. - Toshkent: "Tafakkur bo'stoni", 2018 y. - 200 bet
2. I.V. Grosheva, L.G.Yevstafeva, D.T.Maxmudova, Sh.B.Nabixanova, S.V.Pak, G.E.Djanpeisova "Ilk qadam" davlat o'quv dasturi T: 2022.
3. F.Qodirova, Sh.Toshpo'latova, M.A'zamova. "Maktabgacha pedagogika".- T., "Ma'naviyat" 2019 y.- 688 bet
4. Sh.A. Sodiqova "Maktabgacha pedagogika". "Tafakkur sarchashmalari" T.: 2013 y.- 288 bet.
5. N.M. Qayumova "Maktabgacha pedagogika", "TDPU" nashriyoti T.: 2013 y.-184 bet.
6. A.A. Xoliqov. Pedagogik mahorat. Darslik. Oliy va o'rta maxsus ta'lim

vazirligi. - T.: Iqtisod-moliya, 2011 y. -420 bet.

7. G.Niyozov, M.E.Axmedova. Pedagogika tarixidan seminar mashg'ulotlari. O'quv qo'llanma. - T.: "Noshir" 2011 y. -140 bet.

8. M.E. Axmedova. Pedagogika nazariyasi va tarixi. (Pedagogika tarixi). O'quv qo'llanma. O'zR oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi. - T.: Tafakkur bo'stoni, 2011y. -128 bet.

9. N.T. Omonov, N.X. Xo'jayev, S.A. Madyarova, E.U. Eshchonov. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. Darslik.- T.: "Iqtisod-moliya" 2009 y. - 240 bet.

10. B.X. Xodjayev. Umumiy pedagogika. Darslik. - T.: "Sano-standart", 2017 y. -434 bet.